

Hanna Rybak
*PhD in Economics, Docent,
Associate Professor at the Department of Economic Theory
and International Economics
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Рибак Г.І.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-703-1-26>

DIGITAL TRANSFORMATION OF ECONOMIC EDUCATION: EXPERIENCE OF EU COUNTRIES AND STRATEGIES FOR OVERCOMING SYSTEMIC BARRIERS IN UKRAINE

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРАЇН ЄС ТА СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ СИСТЕМНИХ БАР'ЄРІВ В УКРАЇНІ

Потужний розвиток цифрової економіки, автоматизація бізнес-процесів, технології штучного інтелекту та аналітика великих даних формують нові вимоги до професійної підготовки фахівців з економіки та менеджменту. Традиційна модель освіти, орієнтована переважно на передачу теоретичних знань, поступово втрачає свою ефективність в умовах сучасного ринку праці. Європейські країни активно модернізують систему вищої освіти відповідно до концепцій Індустрії 4.0, Освіта 4.0 та Суспільство 5.0, впроваджуючи цифрові платформи, бізнес-симуляції, адаптивне навчання та хмарні технології [1].

Водночас в Україні процес цифрової трансформації освіти залишається фрагментарним. Попри активне використання віддалених платформ після пандемії COVID-19 та за умов воєнного стану, значна частина вищих навчальних закладів продовжує використовувати застарілі методи навчання, які не забезпечують формування цифрових компетенцій сучасного економіста.

За даними ОЕСР, у 2024 році понад 74% роботодавців у країнах ЄС вважали цифрові навички критично важливими для працівників економічного сектору, тоді як лише близько 52% випускників економічних спеціальностей відповідали цим вимогам [2]. В Україні ситуація ще складніша: за даними Міністерства цифрової трансформації та аналітичних центрів, рівень цифрової готовності студентів економічних спеціальностей значно нижчий за середньоєвропейські показники.

Проблематика інноваційних освітніх технологій активно досліджується як іноземними, так і українськими вченими. Мігель-Баррадо, Перес-Кальдерон та Прієто-Бальєстер досліджують формування цифрових компетенцій у європейській системі вищої освіти та доводять, що цифровізація є основою конкурентоспроможності сучасних університетів [1]. Діну наголошує на взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом, технологічною орієнтацією та інноваційним менеджментом у підготовці економістів нового покоління [3].

Квейн проаналізував ефективність змішаного навчання, перевернутого класу та віртуальних освітніх платформ, наголосивши на їхній високій результативності у формуванні практичних управлінських компетенцій [4]. У дослідженні Вей та ін. особлива увага приділялася використанню CRM, ERP-систем та хмарних сервісів у трансформації економічної освіти [5].

Українські та польські науковці Окуліч-Казарін, Артюхов, Сковрон, Воловець та Бохонькова розглядають інноваційне управління освітою крізь призму Цілей сталого розвитку та необхідності формування цифрового середовища університетів [6]. Степура та Кузьмак наголошують на існуванні значного розриву між потребами цифрової економіки та реальними можливостями вищих навчальних закладів готувати конкурентоспроможних спеціалістів [7].

Сучасна європейська модель економічної освіти базується на компетентнісному підході та практико-орієнтованій освіті. У країнах ЄС активно впроваджуються цифрові освітні технології, які забезпечують інтеграцію теоретичних знань з реальними бізнес-процесами. Найпоширенішими LMS-платформами є Moodle, Canvas, Blackboard та Microsoft Teams, що дозволяють автоматизувати управління навчальним процесом та виконувати аналіз результатів навчання [1].

Статистичний аналіз показує значне зростання рівня цифровізації європейської освіти. Згідно з Планом дій Європейської Комісії щодо цифрової освіти, у 2021–2025 роках кількість університетів ЄС, які використовують елементи змішаного навчання, зросла з 56% до 87% [8]. Водночас частка університетів, які інтегрували елементи штучного інтелекту та бізнес-аналітики в навчальну програму економічного профілю, перевищила 43%.

Аналіз даних OECD Education at a Glance 2024 демонструє, що країни з найвищим рівнем цифровізації освіти мають значно кращі показники працевлаштування випускників економічних спеціальностей. Зокрема, у Нідерландах та Фінляндії рівень працевлаштування випускників економічного профілю протягом першого року після завершення навчання становить 89–91%, тоді як у країнах з нижчим рівнем цифровізації цей показник не перевищує 65–70% [2].

Особливу увагу слід приділити використанню бізнес-симуляцій та ERP-систем. Університети Німеччини, Польщі та Словаччини активно

інтегрують SAP, Oracle та Microsoft Dynamics у підготовку економістів та менеджерів. Це дозволяє студентам моделювати діяльність підприємств, управляти фінансовими потоками, аналізувати ризики та приймати стратегічні рішення в умовах, максимально наближених до реального бізнес-середовища [5].

Згідно з результатами дослідження Цяня, використання бізнес-симуляцій підвищує рівень засвоєння практичних компетенцій студентів у середньому на 34%, а використання адаптивного онлайн-навчання скорочує час засвоєння матеріалу майже на 27% [4]. Це свідчить про значно вищу ефективність інтерактивних технологій порівняно з традиційними методами навчання.

Тим часом, українська система економічної освіти стикається з низкою системних проблем. Однією з головних є невідповідність освітніх програм реаліям економіки. Значна частина дисциплін залишається теоретизованою та недостатньо інтегрованою із сучасними цифровими технологіями. У багатьох вищих навчальних закладах використання LMS-платформ обмежується функцією електронного зберігання навчальних матеріалів без реального використання інтерактивних можливостей систем.

Крім того, серйозною проблемою є недостатній рівень цифрових компетентностей викладачів. За даними UNESCO, лише близько 46 % викладачів українських ЗВО проходили спеціалізоване підвищення кваліфікації у сфері цифрових технологій протягом останніх трьох років [9]. Для порівняння, середній показник у країнах ЄС перевищує 78 %.

Також існує значний розрив в інфраструктурі. За даними Європейського фонду освіти, понад 35% українських університетів мають обмежений доступ до сучасного програмного забезпечення, а близько 40% студентів стикаються з проблемами доступу до якісної цифрової інфраструктури [10]. Це значно ускладнює повноцінне впровадження інноваційних освітніх технологій.

У контексті європейського досвіду важливою складовою модернізації освіти є тісна інтеграція університетів та бізнесу. У Німеччині, Данії та Австрії активно функціонує система дуальної освіти, у межах якої студенти поєднують навчання з практичною діяльністю у компаніях. Така модель дозволяє формувати практичні компетентності та забезпечує швидку адаптацію випускників до реального ринку праці.

В Україні співпраця між ЗВО та бізнесом має переважно фрагментарний характер. Доцільним є створення корпоративних відділів, цифрових бізнес-лабораторій та центрів бізнес-аналітики. Особливо перспективним є впровадження ERP-центрів та фінтех-лабораторій на основі економічного профілю університету.

Важливим напрямком модернізації також є інтеграція концепції сталого розвитку в економічну освіту. Окуліч-Казарін та співавтори наголошують, що сучасний економіст повинен мати компетенції в галузі

ESG-менеджменту, зеленої економіки та цифрової трансформації бізнесу [6]. У зв'язку з цим освітні та професійні програми повинні включати дисципліни, пов'язані з цифровою стійкістю підприємств, інноваційним менеджментом та управлінням сталим розвитком.

Отже, інноваційна освітня технологія є стратегічним фактором модернізації системи підготовки фахівців економіки та менеджменту. Європейський досвід доводить, що найбільш ефективними є моделі освіти, які поєднують цифрові технології, практикоорієнтоване навчання, бізнес-симуляції, ERP-системи та тісну співпрацю з роботодавцями. Проведений статистичний аналіз підтверджує пряму залежність між рівнем цифровізації освіти та конкурентоспроможністю випускників на ринку праці. Водночас українська система вищої освіти потребує комплексної модернізації, спрямованої на оновлення освітніх програм, розвиток цифрової інфраструктури, підвищення цифрових компетентностей викладачів та посилення інтеграції освіти і бізнесу. Перспективними напрямками є створення цифрових бізнес-лабораторій, інтеграція AI-технологій, розвиток дуальної освіти та використання адаптивних освітніх платформ. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню конкурентоспроможних фахівців нового покоління, здатних ефективно працювати в умовах цифрової економіки та європейського ринку праці.

Література:

1. Miguel-Barrado V., Pérez-Calderón E., Prieto-Ballester J. M. Digital competences, use of ICT and innovative and emerging technologies in higher education: A bibliometric analysis. *Campus Virtuales*. 2025. Vol. 14. No. 2. P. 83–100. URL: <http://uajournals.com/ojs/index.php/campusvirtuales/article/download/1589/742> (дата звернення: 22.05.2026).
2. OECD. Education at a Glance 2024: OECD Indicators. Paris : OECD Publishing, 2024. 480 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en.html (дата звернення: 22.05.2026).
3. Dinu E. A systematic review of the literature on intellectual capital management, technology and innovation. *Ekonomicko-manazerske spektrum*. 2022. Vol. 16. No. 1. P. 14–25. URL: https://ems.uniza.sk/pdf/2022_1/EMS_1_2022_06_Dinu.pdf (дата звернення: 22.05.2026).
4. Qian Y. Digital Innovations in Higher Education: A Systematic Review. [B. m.] : Knowledge Words Publications, 2024. 112 p. URL: https://kwpublications.com/papers_submitted/9721/digital-innovations-in-higher-education-a-systematic-review.pdf (дата звернення: 22.05.2026).
5. Introduction of e-commerce elements in the management of modern universities / S. Wei, E. Yu. Polyakova, Z. Lizhu et al. *E3S Web of Conferences*. 2024. Vol. 535. Art. 05005. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202453505005>. URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2024/65/e3sconf_escm2024_05005.pdf (дата звернення: 22.05.2026).
6. Okulich-Kazarin V., Artyukhov A., Skowron Ł., Wołowiec T., Bokhonkova Y. Science and Innovation Management: Sustainable Development Goals 8 and 9 as Challenges. *Sustainability*. 2024. Vol. 16. No. 22. ARt. 9668. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16229668>. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/16/22/9668> (дата звернення: 22.05.2026).

7. Stepura T., Kuzmak O. Capability of Higher Education in Overcoming Digital Inequality in the Conditions of the Crisis in Ukraine. *Economics*. 2023. Vol. 11, P. 21–36. URL: https://www.researchgate.net/publication/372545955_Capability_of_Higher_Education_in_Overcoming_Digital_Inequality_in_the_Conditions_of_the_Crisis_in_Ukraine (дата звернення: 22.05.2026).
8. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027): Reshaping education and training for the digital age. Brussels, 2021. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan> (дата звернення: 22.05.2026).
9. UNESCO. Reimagining our futures together: a new social contract for education. Paris : UNESCO, 2021. 188 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707> (дата звернення: 22.05.2026).
10. European Training Foundation. Digitalisation and Skills in Higher Education: Ukraine Report. Turin : ETF, 2024. URL: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications> (дата звернення: 22.05.2026).